

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4CdoPr/4/2024
Identifikačné číslo spisu:	6714215061
Dátum vydania rozhodnutia:	16.12.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6714215061.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu W.. G. T., G., narodeného XX. I. XXXX, X., A.. XX. C. XXX/XX, zastúpeného advokátskou kanceláriou kohút & partners, s. r. o., Zvolen, Námestie SNP 74/28, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Bratislava, Kutuzovova 8, o zaplatenie primeraného zadosťučinenia, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 6Cpr/4/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 10. decembra 2020 sp. zn. 12CoPr/2/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 10. decembra 2020 sp. zn. 12CoPr/2/2019 a rozsudok Okresného súdu Zvolen z 22. októbra 2018 sp. zn. 6Cpr/4/2014 z r u š u j e a v r a c i a Okresnému súdu Zvolen na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 22. októbra 2018 č. k. 6Cpr/4/2014-257 žalobu zamietol (I. výrok). O trovách prvoinštančného konania rozhodol tak, že žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi vo výške 100 % (II. výrok). Ďalej priznal žalovanému náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcovi vo výške 100 % (III. výrok). Svoje rozhodnutie odôvodnil právne ustanoveniami § 39a ods. 1 zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky (ďalej aj „zákon o štátnej službe“), § 2 ods. 2, ods. 3 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (antidiskriminačný zákon) (ďalej len „antidiskriminačný zákon“) a vecne tým, že v intenciách odvolacieho súdu sa dokazovaním zamerail na preukázanie esenciálnej zložky tvrdenia opodstatnenosti podanej antidiskriminačnej žaloby žalobcom, a to otázkou zapožičania hodnosti „major“ iným vojakom v inkriminovanom období, ktorí boli v rovnakom, alebo v porovnateľnom postavení. Z prehľadu funkcií s číslom vojenskej špecializácie 409 po útvaroch ozbrojených síl Slovenskej republiky v sledovanom období zistil, aké funkcie danej špecializácie existovali, pričom išlo o funkcie s rôznymi názvami a plánovanými hodnotami na funkciu od hodnosti čatár, rotný, rotmajster, poručík, nadporučík, kapitán, major a podplukovník. Považoval za vylúčené, aby za komparáciu vo vzťahu k žalobcovi bola považovaná funkcia s číslom vojenskej špecializácie 409, na ktorú bola plánovaná iná hodnosť či už nižšia alebo vyššia ako mal plánovaný

žalobca. V zmysle kategórie porovnateľnosti do úvahy vychádzal iba z funkcie s číslom vojenskej špecializácie 409, na ktorú bola plánovaná hodnosť „major“ tak, ako to bolo v prípade žalobcu, pričom okrem funkcie náčelníka zmeny operačného centra vo VÚ 3030 Zvolen, ktorú zastával aj žalobca, mali v rozhodnom období plánovanú hodnosť „major“ len funkcie: vedúci starší dôstojník - špecialista vo VÚ 3333 Zvolen, náčelník strediska vo VÚ 3030 Zvolen, náčelník oddelenia vo VÚ 3030 Zvolen, veliteľ letky vo VÚ 4977 Sliač, t. j. Taktické krídlo Sliač, veliteľ letky vo VÚ 1201 Kuchyňa, t. j. Dopravné krídlo Kuchyňa, veliteľ letky vo VÚ 6335 Prešov, t. j. Vrtuľníkové krídlo Prešov. V prípade ani jednej z uvedených funkcií, nezistil, že išlo o porovnateľnú situáciu vo vzťahu k žalobcovi, a to vzhľadom na odlišný opis činnosti od opisu činnosti žalobcu, a preto nemohol konštatovať, že profesionálny vojak ustanovený do tejto funkcie bol v rozhodnom období v porovnateľnej situácii ako žalobca. Okrem odlišného opisu činnosti, než akú mal žalobca, išlo o funkciu priameho nadriadeného v porovnaní so žalobcom, a to u náčelníka strediska vo VÚ 3030 Zvolen a navyše išlo o funkciu s priamymi podriadenými na rozdiel od funkcie žalobcu, ktorý priamych podriadených nemal. V prípade funkcie veliteľ letky vo VÚ 4977 Sliač, veliteľ letky VÚ 1201 Kuchyňa a veliteľ letky VÚ 6335 Prešov, išlo opäť o odlišné opisy činnosti, išlo o funkcie v úplne odlišných vojenských útvaroch ozbrojených síl SR, a navyše išlo o funkcie s priamymi podriadenými na rozdiel od funkcie žalobcu, preto neboli v porovnateľnej situácii ako žalobca. Za jediného komparátora vo vzťahu k žalobcovi a porovnávaní či nedošlo k antidiskriminačnému konaniu považoval výlučne profesionálneho vojaka ustanoveného do rovnakej funkcie ako žalobca - funkcie náčelníka zmeny operačného centra ČVO 409, plánovaná hodnosť 55 - „major“, pričom v čase ustanovenia do funkcie tento vojak dosiahol hodnosť kapitán. Z predložených listinných dôkazov, ktoré nemal k dispozícii odvolací súd pri rozhodovaní o odvolaní proti prvému rozsudku okresného súdu, a to zo zoznamu profesionálnych vojakov na funkciách náčelník zmeny operačného centra s plánovanou hodnosťou major v sledovanom období, t. j. v čase od 01. januára 2012 do 31. decembra 2015 zistil, že v danom období bolo ustanovených na rovnakú funkciu ako žalobca spolu desať profesionálnych vojakov (vrátane žalobcu), z čoho štyria boli do uvedenej funkcie ustanovení s dosiahnutou hodnosťou „kapitán“ (vrátane žalobcu), pričom ani jednému z daných vojakov nebola zo strany ministra obrany Slovenskej republiky zapožičaná hodnosť „major“. Okresný súd dokazovaním vyriešil otázku zapožičania hodnosti „major“ v rozhodnom období iným vojakom v rovnakom postavení a zaradení ako žalobca. Nakoľko nezistil preukázanie vyžadovanej podmienky, nemal dôvod zaoberať sa otázkou, či došlo alebo nedošlo k niektorej z foriem diskriminácie podľa § 2a ods. 1, 2 antidiskriminačného zákona. Zároveň zdôraznil, že podľa § 39a ods. 1 zákona o štátnej službe išlo o fakultatívnu možnosť ministra obrany SR zapožičať vyššiu hodnosť profesionálnemu vojakovi ustanovenému do funkcie, na ktorú je plánovaná vyššia hodnosť, teda nešlo o obligatórnu povinnosť ministra, kedy by dotknutý profesionálny vojak mal zákonný nárok na zapožičanie vyššej hodnosti v zákonom definovanej funkcii. Bol to výlučne minister obrany Slovenskej republiky, ktorý bol oprávnený rozhodnúť, komu zapožičia vyššiu hodnosť a komu nie. Preto nebol oprávnený zasahovať do daných kompetencií, ako aj právomoci ústredného orgánu štátnej správy v oblasti obrany Slovenskej republiky. Poukázal na dôvody zamietnutia žaloby s poukazom na dôkazy, ktorými odvolací súd v rámci predchádzajúceho odvolacieho konania nedisponoval. O trovách prvoinštančného konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, § 262 ods. 1, 2, § 396 ods. 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 10. decembra 2020 sp. zn. 12CoPr/2/2019 potvrdil rozsudok okresného súdu a žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že pre podrobenie testu diskriminácie treba vychádzať z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ktorý pozostáva zo 1/ zistenia, či ide o porovnateľných jednotlivcov alebo skupinu osôb, 2/ zistenia, či je s nimi zaobchádzané odlišne na základe niektorého zo zakázaných dôvodov, 3/ zistenia, či odlišné zaobchádzanie spôsobilo dotknutej osobe ujmu (uložením povinnosti alebo odopretím práva), 4/ zistenia, či je toto odlišné zaobchádzanie ospravedlniteľné tým, že a/ sleduje legitímny záujem a b/ je primerané; ospravedlniteľnosť odlišného zaobchádzania sa odvíja aj od jeho dôvodu a 5/ zistenia miery závažnosti dôvodu odlišného zaobchádzania, od ktorej sa odvíja aj intenzita prieskumu zo strany súdu. Súd prvej inštancie vysvetlil, že v rozhodnom období nemal preukázanú jednu z daných podmienok pre posúdenie diskriminácie a to zistenie porovnateľných

jednotlivcov, preto nebol zistený základ nároku. Ani ďalší argument žalobcu, že nebolo správne brať do úvahy iba vojakov vykonávajúcich funkciu náčelníka zmeny operačného centra, ale mal byť porovnávaný s každým vojakom ČVO 409, ktorému bola zapožičaná vyššia hodnosť, nevzhliadol odvolací súd za dôvodný, pretože nemožno akceptovať aby bol žalobca posudzovaný s vojakmi, ktorí mali inú hodnosť, iný opis činnosti, teda boli zaradení na inú pozíciu s iným výkonom činnosti. Správne preto súd prvej inštancie konštatoval, že pre porovnanie bolo vziať iba vojakov ustanovených do funkcie ako bol žalobca s dosiahnutou hodnosťou kapitán, pričom dokazovaním bolo preukázané, že ani jednému z nich nebola zapožičaná hodnosť major. Odvolací súd si plne osvojil závery súdu prvej inštancie, ktorý správne skúmal okruh komparátorov vo vzťahu k žalobcovi, a nakoľko ich nezistil, nemal naplnenú jednu z podmienok pre posudzovanie niektorej z foriem diskriminácie. Vychádzajúc zo zásady preneseného dôkazného bremena na žalovaného, tento predložil v spore také relevantné dôkazy, z ktorých vyplývalo (bez dôvodných pochybností), že žiadnej osobe, správne zistenej na účely porovnania v rovnakej či porovnateľnej situácii, nebola v rozhodnom období zapožičaná hodnosť major. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ustanovenia § 396 ods. 1 v spojení s ustanovením § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP). Za právnu otázku považoval otázku, ktorý profesionálny vojak je vo vzťahu k inému vojakovi v postavení osoby v porovnateľnej situácii pri zapožičaní hodnosti ministrom obrany Slovenskej republiky podľa § 39a zákona o štátnej službe, na účely dodržania zásady rovnakého zaobchádzania pri zapožičaní hodností. Dovolacím dôvodom bolo nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Právny názor odvolacieho súdu považoval za nesprávny, nakoľko tento na vzniknutú situáciu prijal neprijateľne reštriktívny výklad komparátora vo vzťahu k žalobcovi. Za komparátora súd označil výlučne osoby v rovnakom postavení ako žalobca. Postavenie žalobcu mal súd porovnávať s tými dôstojníkmi s hodnosťou kapitána v rámci ČVO 409, ktorým bola zapožičaná hodnosť major a stanoviť, prečo sa tak udialo vo vzťahu k nim a vo vzťahu k žalobcovi nie. Bolo nesprávne tvrdenie súdu, že vo vzťahu k žalobcovi možno prípadnú diskrimináciu skúmať výlučne k tým vojakom, ktorí sú zaradení na rovnakú funkciu ako žalobca, teda vo vzťahu k vojakom, ktorí sú v identickom postavení ako žalobca. Dovolateľ bol názoru, že zaradenie do ČVO 409, dôstojnícka hodnosť, zaradenie do funkcie s vyššou plánovanou hodnosťou než akú vojak dosiahol, podanie žiadosti o zapožičanie vyššej hodnosti sú okolnosťami, na základe ktorých sú iní vojaci vo vzťahu k žalobcovi osobami v porovnateľnom postavení. Aj napriek uvedenému súd tieto osoby nepovažoval za komparátorov vo vzťahu k žalobcovi, nakoľko za komparátora v rozpore s § 2a ods. 2 antidiskriminačného zákona považoval výlučne osoby v identickom postavení ako žalobca, čiže súd prijal najreštriktívnejší možný výklad vo vzťahu k pojmu „osoba v porovnateľnej situácii“, kedy za takúto osobu v podstate označil výlučne osobu v identickom postavení. Uviedol, že takýto výklad bol v rozpore s účelom antidiskriminačného zákona, ale aj so všeobecným princípom spravodlivosti, osobitne, keď v aktuálnom období dochádza k podstatnej tendencii rozširovať ochranu pred diskrimináciou a nie ju zužovať. Súd sa nezaoberal dokazovaním vo vzťahu k diskriminácii. Nebola vyriešená otázka, prečo niektorým vojakom v porovnateľnom postavení ako žalobca funkcia zapožičaná bola a žalobcovi nie. Nespochybnil fakultatívnosť možnosti ministra obrany zapožičať vojakovi hodnosť, avšak táto právomoc nesmie byť využívaná diskriminačne, nakoľko fakultatívnosť neznamená svojvoľnosť. Vzhľadom na uvedené bolo zrejmé, že rozhodnutie záviselo od posúdenia právnej otázky, ktorý profesionálny vojak je vo vzťahu k inému vojakovi v postavení osoby v porovnateľnej situácii pri zapožičaní hodnosti ministrom obrany Slovenskej republiky podľa § 39a zákona o štátnej službe. Navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dovolateľ postavil dovolanie na otázke, ktorá bola do značnej miery otázkou skutkovou, nie relevantnou právnou otázkou v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo vo vzťahu k argumentom, ktoré boli podstatné a rozhodujúce pre rozhodnutie predmetnej právnej veci dostatočné a zrozumiteľné a nebolo možné považovať za arbitrárne, svojvoľné, resp. nepreskúmateľné. Rozhodnutie odvolacieho súdu tvorilo logický celok, obsahovalo dostatočnú argumentáciu k odvolacím námietkam žalobcu. Navrhol, aby

dovolanie žalobcu dovolací súd odmietol ako procesne neprípustné v zmysle § 447 CSP, alternatívne podľa § 448 CSP ako nedôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesením z 29. septembra 2022 sp. zn. 4Cdo/263/2021 podané dovolanie odmietol a rozhodol, že žalovaný nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Uviedol, že dovolateľ v dovolaní vo vzťahu k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci s poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) CSP položil otázku, ktorý profesionálny vojak je vo vzťahu k inému vojakovi v postavení osoby v porovnateľnej situácii pri zapožičiavaní hodnosti ministrom obrany Slovenskej republiky podľa § 39a zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky, na účely dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania pri zapožičiavaní hodností. Dovolací súd k žalobcovej nastolenej dovolacej otázke o aplikovateľnosti § 39a zákona o štátnej službe uviedol, že v danej veci je reálna pochybnosť o tom, či ide o otázku právnou. Bol názoru, že predložená otázka žalobcom je otázka skutková, keďže jej zodpovedanie nižšími súdmi sa viazalo v prevažujúcom rozsahu na proces zisťovania skutočného stavu a samotné dokazovanie (napr. listinné dôkazy). Takto zisteným dokazovaním ustálený skutkový základ sporu (resp. takto vyriešená otázka skutkovej povahy) nemožno v dovolacom konaní úspešne spochybňovať v rámci podaného dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP. Dovolateľ v dovolaní vyjadril svoj zásadný nesúhlas s názorom odvolacieho súdu (ako aj súdu prvej inštancie) ohľadom výkladu komparátora, pretože za komparátora označil výlučne osoby v rovnakom postavení ako bol on, teda vojakov ustanovených do funkcie náčelníka zmeny operačného centra, číslo vojenskej odbornosti 409 s plánovacou hodnosťou major, ktorí mali v čase ustanovenia do uvedenej funkcie hodnosť kapitán. Uvedený záver súdov nižších inštancií bol výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo, a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súdy viedli k právnomu záveru a prijatiu ich rozhodnutia o zamietnutí žaloby o poskytnutie peňažnej satisfakcie. Číže žalobca postavil dovolanie na otázku, ktorá je otázkou skutkovou, nie relevantnou právnou otázkou v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Predložením svojho názoru na skutkový stav, ktorý považoval za dôležitý pre rozhodnutie, dovolateľ nesmeruje proti právnomu posúdeniu veci, ale proti skutkovým zisteniam. Dovolací súd uzatvoril, že dovolateľom formulovaná dovolacia námietka má charakter námietky nesprávneho hodnotenia dôkazov a následne nesprávneho právneho posúdenia veci a preto takto formulovaná otázka nepredstavuje vymedzenie právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 písm. b) CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP. Dovolanie žalobcu ako neprípustné s poukazom na § 447 písm. f) CSP odmietol a o trovách dovolacieho konania rozhodol tak, že žalovaný nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

6. Na základe ústavnej sťažnosti žalobcu Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) nálezom z 08. februára 2024 sp. zn. III. ÚS 612/2023 (ďalej aj „kasačný nález ústavného súdu“) rozhodol, že základné právo žalobcu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/263/2021 z 29. septembra 2022 bolo porušené. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/263/2021 z 29. septembra 2022 zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení ústavný súd uviedol, že nosný záver najvyššieho súdu o skutkovej povahe dovolaním vymedzenej otázky nie je správny. Sťažovateľ v dovolaní formuloval otázku „ktorý profesionálny vojak je vo vzťahu k inému vojakovi v postavení osoby v porovnateľnej situácii pri zapožičiavaní hodnosti ministrom obrany SR podľa § 39a zákona o štátnej službe na účely dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania pri zapožičiavaní hodností“. Najvyšší súd vyhodnotil dovolaním nastolenú otázku ako otázku skutkovú, ale záver, čo je komparátorom v diskriminačnom teste, nebol v okolnostiach sťažovateľovej veci záverom skutkovým, ale právnym. V spore totiž neboli problematickými závery o tom, aké boli v rozhodnom čase jednotlivé funkcie s číslom vojenskej špecializácie 409, ani o tom, že opis činností prislúchajúci týmto funkciám nebol identický. Toto sú otázky skutkové, ktoré však sťažovateľ v dovolaní (ani v konaní pred okresným a krajským súdom) nespochybňoval. Sťažovateľ podrobil kritike, že na základe týchto ním nespochybňovaných skutkových záverov okresný súd aj krajský súd uzavreli, že medzi sťažovateľom zastávajúcim funkciu náčelníka zmeny operačného centra (jedna z funkcií zaradená do ČVO 409) s dosiahnutou hodnosťou kapitán na strane jednej a vojakmi s inými funkciami v rámci ČVO 409 a inou hodnosťou na strane druhej nie je vzťah komparátora a komparovaného na účel jedného z krokov diskriminačného testu.

Uvedené už predstavuje otázku právnú, keďže na ustálený skutkový stav je nutné na účel vymedzenia „osoby v porovnateľnej situácii“ použiť právnú úvahu. Sťažovateľ sa v zmysle antidiskriminačného zákona žalobou domáhal určenia, že pri výkone štátnej služby profesionálneho vojaka bol diskriminovaný na tom základe, že na rozdiel od niektorých profesionálnych vojakov, ktorí boli v rámci výkonu štátnej služby v obdobnom postavení ako sťažovateľ, bola týmto subjektom zapožičaná vyššia hodnosť podľa § 39a zákona o štátnej službe. Tým, že otázku vymedzenia komparátora v kontexte § 39a zákona o štátnej službe na účel uskutočnenia diskriminačného testu najvyšší súd označil za otázku skutkovú, nesprávne aplikoval § 421 ods. 1 CSP, keď dospel k tomu, že dovolanie sťažovateľa je neprípustné. Odmietnutie dovolania sťažovateľa je výsledkom zjavnej chyby právneho posúdenia otázky prípustnosti dovolania. Súdna ochrana nebola sťažovateľovi najvyšším súdom poskytnutá, preto bolo vyslovené porušenie ústavného práva sťažovateľa uznesením najvyššieho súdu (bod 1 výroku nálezu), ktoré bolo následne podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zrušené s tým, že vec sa vracia najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu), v ktorom bude nevyhnutné posúdiť sťažovateľom nastolenú právnú otázku týkajúcu sa vymedzenia komparátora v rámci zapožičiavania hodnosti podľa § 39a zákona o štátnej službe na účel dodržania zásady rovnakého zaobchádzania.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky po zistení, že dovolanie podala strana sporu zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), viazaný právnym názorom ústavného súdu ktorý vyslovil v náleze (§ 134 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z.) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

8. V danom prípade žalobca vyvodil prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

9. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právná otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková), ktorá musí mať zreteľné charakteristické znaky. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnú otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právná otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie, ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napríklad sp. zn. 1Cdo/126/2017, 2Cdo/225/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/89/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/20/2017, 8Cdo/73/2017).

10. Ak dovolací súd má riešiť právnú otázku, ktorou sa dovolací súd ešte nezaoberal (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP), tak v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení je povinnosťou dovolateľa ako procesnej strany a/ konkretizovať právnú otázku riešenú odvolacím súdom, uviesť ako ju riešil odvolací súd a b/ uviesť ako mala byť táto otázka správne riešená (viď uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/146/2017 z 22. februára 2018).

10.1. Pred posúdením samotného „vyriešenia právnej otázky“ (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) dovolací súd opakovane uvádza, že správnosť súdmi riešených skutkových otázok nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritórnemu prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil

odvolací súd (§ 442 CSP); skutková okolnosť (t. j. skutková otázka, resp. riešenie skutkovej otázky) z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je irelevantná.

10.2. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. V prípade absencie náležitého vymedzenia právnej otázky najvyšší súd nemôže pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd.

10.3. Dovolateľ v dovolaní vo vzťahu k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci s poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) CSP položil otázku, ktorý profesionálny vojak je vo vzťahu k inému vojakovi v postavení osoby v porovnateľnej situácii pri zapožičiavaní hodnosti ministrom obrany Slovenskej republiky podľa § 39a zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky, na účely dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania pri zapožičiavaní hodností, pričom dovolateľ bol toho názoru, že pri výkone štátnej služby profesionálneho vojaka bol diskriminovaný na tom základe, že na rozdiel od niektorých profesionálnych vojakov, ktorí boli v rámci výkonu štátnej služby v obdobnom postavení ako on, bola týmto subjektom zapožičaná vyššia hodnosť podľa § 39a zákona o štátnej službe, zatiaľ čo jemu nie. Nesúhlasil s reštriktívnym výkladom osoby komparátora vo vzťahu k nemu. Uviedol, že za komparátora súd označil výlučne osoby v rovnakom postavení ako žalobca, hoci zákon predpokladá, že komparátorom vo vzťahu k osobe, ktorá tvrdí, že bola diskriminovaná, môže byť aj osoba v obdobnom postavení. Podľa názoru žalobcu mal súd jeho postavenie porovnávať s tými dôstojníkmi s hodnosťou kapitána v rámci ČVO 409, ktorým bola zapožičaná hodnosť major, nielen s tými, ktorým hodnosť zapožičaná nebola. Žalobca považuje za nepochybné, že ak aj komparátorom vo vzťahu k nemu nie sú všetci vojaci v ČVO 409, tak sú nimi aspoň vojaci v ČVO 409, ktorým bola zapožičaná dôstojnícka hodnosť, prípadne aspoň vojaci v ČVO 409, ktorým bola zapožičaná hodnosť major z dôvodu, že boli zaradení do funkcie, na ktorú bola takáto hodnosť plánovaná. Je názoru, že takíto vojaci existujú, existujú teda osoby s obdobným postavením ako žalobca, ktoré boli oproti žalobcovi bezdôvodne zvýhodnené.

10.4. V danom prípade dovolateľ vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP s tým, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho posúdenia právnej otázky (uvedenej v bode 10.3.), ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Pretože dovolateľ uplatnený dovolací dôvod vymedzil v zákonných mantineloch ustanovenia § 432 ods. 2 CSP, bol splnený predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z § 421 ods. 1 písm. b) CSP a odvolací súd mohol podrobiť rozsudok odvolacieho súdu meritórnemu dovolaciemu prieskumu a pristúpiť k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke.

11. Podľa § 39a zákona o štátnej službe, profesionálnemu vojakovi ustanovenému do funkcie, na ktorú je plánovaná vyššia hodnosť, než akú dosiahol, minister môže na dobu výkonu funkcie zapožičať vyššiu hodnosť. Podľa § 3 citovaného ustanovenia, zapožičanie hodnosti sa uvedie v personálnom rozkaze. Podľa ods. 4 citovaného ustanovenia, profesionálny vojak má počas zapožičania hodnosti práva a povinnosti spojené s touto hodnosťou.

12. Podľa § 2 ods. 2 antidiskriminačného zákona, pri dodržiavaní zásady rovnakého zaobchádzania je potrebné prihliadnuť aj na dobré mravy na účely rozšírenia ochrany pred diskrimináciou.

13. Podľa § 2 ods. 3 antidiskriminačného zákona, dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva aj v prijímaní opatrení na ochranu pred diskrimináciou.

14. Odvolací súd, ale i súd prvej inštancie (jeho právne závery majú pre dovolacie konanie tiež svoj význam - pozri § 387 ods. 1 a 2 CSP, pozn.) v posudzovanej veci založili svoje právne závery na skutočnosti, že vykonaným dokazovaním vyriešili otázku zapožičania hodnosti „major“ v dotknutom období iným vojakom, ktorí boli v rovnakom postavení a zaradení ako žalobca a že ustanovenie § 39a

ods. 1 zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov jednoznačne jasne a zrozumiteľne uvádza fakultatívnu možnosť ministra obrany zapožičať profesionálnemu vojakovi ustanovenému do funkcie, na ktorú je plánovaná vyššia hodnosť aj vyššiu hodnosť. V žiadnom prípade nejde o obligatórnu povinnosť ministra, kedy by dotknutý profesionálny vojak mal zákonný nárok na zapožičanie vyššej hodnosti v zákonom definovanej funkcii. Výlučne minister rozhodne, komu zapožičia vyššiu hodnosť a komu nezapožičia vyššiu hodnosť. Prvoinštančný súd v rozsudku z 22. októbra 2018 konštatoval, že jediným objektívnym komparátorom vo vzťahu k nároku sťažovateľa a porovnávaníu, či bolo s ním zaobchádzané antidiskriminačne, môže byť výlučne profesionálny vojak, ktorý bol ustanovený do rovnakej funkcie ako sťažovateľ - funkcie náčelníka zmeny operačného centra ČVO 409, plánovaná hodnosť 55 - „major“, pričom v čase ustanovenia do funkcie tento vojak dosiahol hodnosť kapitán. Krajský súd sa pri rozhodovaní o odvolaní žalobcu s uvedeným záverom okresného súdu stotožnil a uviedol, že nemožno akceptovať, aby bol žalobca posudzovaný s vojakmi, ktorí mali inú hodnosť, iný opis činnosti, teda boli zaradení na inú pozíciu s iným výkonom činnosti. Uzavrel, že okresný súd správne konštatoval, že pre porovnanie bolo potrebné brať zreteľ iba na vojakov ustanovených do funkcie ako bol žalobca s dosiahnutou hodnosťou kapitán. Dovolateľ podrobil kritike závery prvoinštančného ako aj odvolacieho súdu, ktoré uzavreli, že medzi žalobcom zastávajúcim funkciu náčelníka zmeny operačného centra (jedna z funkcií zaradená do ČVO 409 a inou hodnosťou na strane druhej) nie je vzťah komparátora a komparovaného na účel jedného z krokov diskriminačného testu. Jediným objektívnym komparátorom vo vzťahu k nároku žalobcu a porovnávaníu, či bolo s ním zaobchádzané antidiskriminačne, môže byť výlučne profesionálny vojak, ktorý bol ustanovený do rovnakej funkcie ako žalobca - funkcie náčelníka zmeny operačného centra ČVO 409, plánovaná hodnosť 55 - „major“, pričom v čase ustanovenia do funkcie tento vojak dosiahol hodnosť kapitán.

15. Dovolací súd je názoru, že podľa § 39a zákona o štátnej službe na účely dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania pri zapožičaní vojenskej hodnosti je „osobou v porovnateľnej situácii“ profesionálny vojak, ktorý má podobné kvalifikačné predpoklady, odborné skúsenosti, obdobný charakter služobných úloh a je vo vzťahu k rovnakým hodnotiacim kritériám, ktoré sa zohľadňujú pri zapožičívaní hodnosti. Pri posudzovaní, či ide o porovnateľnú situáciu, sa zohľadňuje najmä: 1. doterajšia služobná kariéra - zaradenie vo funkciách, hodnotenie výkonu služby a splnenie požiadaviek na služobný postup, 2. kvalifikácia a vzdelanie - odborné kurzy, školenia a vojenské vzdelanie, 3. charakter funkcie - náročnosť úloh a zodpovednosť spojená s výkonom funkcie. Zásada rovnakého zaobchádzania znamená, že zapožičanie hodnosti nesmie byť diskriminačné, a preto sa porovnáva s vojakmi v obdobných funkciách alebo postavení, pričom sa musia brať do úvahy objektívne kritériá a okolnosti.

16. V prípade, ak žalobca podal žalobu podľa antidiskriminačného zákona a tvrdí, že bol diskriminovaný v rámci výkonu štátnej služby profesionálneho vojaka, pretože mu nebola zapožičaná vyššia hodnosť na rozdiel od iných vojakov v obdobnom postavení, súd má posudzovať nasledovné aspekty:

1. porovnateľné postavenie - súd preskúma, či žalobca a iní profesionálni vojaci, ktorým bola zapožičaná vyššia hodnosť, boli skutočne v obdobnom postavení. To zahŕňa - rovnaké alebo obdobné kvalifikačné predpoklady (vzdelanie, odborné kurzy, skúsenosti), rovnaký rozsah a náročnosť služobných úloh, podobnú dĺžku služby a služobné hodnotenie.
2. rozdielne zaobchádzanie - žalobca musí preukázať, že existovalo rozdielne zaobchádzanie, t. j. že iní vojaci v obdobnom postavení získali zapožičanie hodnosti, zatiaľ čo žalobcovi bolo toto právo odopreté.
3. dôvod rozdielného zaobchádzania - súd musí skúmať, či rozdielne zaobchádzanie bolo založené na diskriminačných dôvodoch, ako sú napríklad pohlavie, vek, politické presvedčenie, sociálny pôvod alebo iné chránené charakteristiky podľa § 2 antidiskriminačného zákona.
4. odôvodnenie rozhodnutia - Ministerstvo obrany alebo iná príslušný orgán štátnej služby musí predložiť dôvody, prečo bola niektorým profesionálnym vojakom zapožičaná vyššia hodnosť, a či toto rozhodnutie bolo založené na objektívnych a legitímnych kritériách.
5. dôkazné bremeno - podľa § 11 ods. 2 antidiskriminačného zákona sa dôkazné bremeno prenáša na odporcu (v tomto prípade orgán štátnej služby), ak sťažovateľ preukáže skutočnosť, ktoré nasvedčujú, že k diskriminácii mohlo dôjsť. Orgán štátnej služby musí následne preukázať, že rozdielne zaobchádzanie bolo odôvodnené a nebolo diskriminačné. Dovolací súd uvádza, že ak sa preukáže, že

žalobca bol diskriminovaný, súd mu prizná nápravu (napr. finančnú nápravu). Ak sa preukáže, že rozdielne zaobchádzanie bolo založené na objektívnych kritériách, ktoré sa nevzťahujú na diskriminačné dôvody, žalobu súd zamietne.

17. Dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že žalobca nesúhlasí s názorom prvoinštančného a odvolacieho súdu a reštriktívnym výkladom osoby komparátora vo vzťahu k nemu. Uviedol, že za komparátora súd označil výlučne osoby v rovnakom postavení ako žalobca, hoci zákon prepakladá, že komparátorom vo vzťahu k osobe, ktorá tvrdí, že bola diskriminovaná, môže byť aj osoba v obdobnom postavení. Podľa názoru žalobcu mal súd jeho postavenie porovnávať s tými dôstojníkmi s hodnosťou kapitána v rámci ČVO 409, ktorým bola zapožičaná hodnosť major, nielen s tými, ktorým hodnosť zapožičaná nebola. Považuje za nepochybné, že ak aj komparátorom vo vzťahu k nemu nie sú všetci vojaci v ČVO 409, tak sú nimi aspoň vojaci v ČVO 409, ktorým bola zapožičaná dôstojnícka hodnosť, prípadne aspoň vojaci v ČVO 409, ktorým bola zapožičaná hodnosť major z dôvodu, že boli zaradení do funkcie, na ktorú bola táto hodnosť plánovaná. Je názoru, že takýto vojaci existujú, existujú teda osoby s obdobným postavením ako žalobca, ktoré boli oproti žalobcovi zvýhodnené. Dovolací súd na túto argumentáciu žalobcu uvádza, že je právne obhájitelná najmä z pohľadu širšieho výkladu pojmu „osoba v obdobnom postavení“ v súlade s § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona. Podľa tohto zákona je diskriminácia zakázaná, ak dochádza k znevýhodňujúcemu zaobchádzaniu voči osobe vo vzťahu k iným osobám, ktoré sú v porovnateľnej alebo obdobnej situácii. Dovolací súd je názoru, že osoby v „obdobnom postavení“ nemusia byť výlučne osoby v identickom (rovnakom) postavení ako žalobca, ale môžu byť osoby, ktoré vykonávajú podobné úlohy, alebo majú podobné kritériá hodnotenia. V prípade žalobcu ide o dôstojníkov s hodnosťou kapitána v rámci ČVO 409, ktorým bola zapožičaná hodnosť major. Porovnávanie iba s osobami, ktorým hodnosť zapožičaná nebola, môže byť príliš reštriktívne a nezohľadňuje širšie okolnosti.

18. Dovolací súd je názoru, že prvoinštančný súd sa bude musieť zaoberať otázkou, či vojaci s obdobným postavením (kapitáni v ČVO 409), ktorým bola hodnosť major zapožičaná z dôvodu plánovaného zaradenia, mohli byť zvýhodnení oproti žalobcovi bez objektívneho dôvodu, samozrejme, ak takíto vojaci existujú, v takom prípade pôjde o relevantných komparátorov, ktorých postavenie musí súd zohľadniť.

19. Dovolací súd je názoru, že tvrdenie žalobcu, že komparátorom môžu byť aj vojaci v obdobnom postavení (napr. kapitáni v ČVO 409, ktorým bola zapožičaná hodnosť major), je právne opodstatnené. Antidiskriminačný zákon nevyžaduje striktné rovnaké postavenie, ale obdobnú situáciu. Ak súd posudzoval len osoby, ktorým hodnosť zapožičaná nebola, postupoval príliš reštriktívne. Dôležité je posúdenie objektívnych kritérií a dôvodov, na základe ktorých bola vyššia hodnosť iným vojakom zapožičaná. Ak tieto dôvody absentujú alebo sú nejednoznačné, žalobcovo tvrdenie o diskriminácii má silnú právnu váhu. Dovolací súd je takisto názoru, že ak existujú vojaci v ČVO 409, ktorí boli v obdobnom postavení ako žalobca a ktorým bola zapožičaná hodnosť major na základe okolností, ktoré sa vzťahujú aj na žalobcu (napr. plánované zaradenie alebo výkon obdobných funkcií), jeho tvrdenie je správne. Obmedzenie porovnania iba na náčelníkov zmeny operačného centra je príliš reštriktívne. Dovolací súd dopĺňa, že ak boli kritériá pre zapožičanie vyššej hodnosti jasne definované a spojené výlučne s funkciou náčelníka operačného centra (napr. špecifiká zodpovednosť, požiadavky na výkon služby), komparátorom by boli len vojaci v tejto funkcii. V takom prípade by širší okruh porovnania (všetci vojaci ČVO 409) nebol relevantný, pretože okolnosti týchto osôb by neboli dostatočne obdobné. Ministerstvo obrany môže mať zákonné oprávnenie na výber kritérií pre zapožičanie hodnosti, pričom tieto kritériá nemusia nevyhnutne zahŕňať všetkých vojakov v ČVO 409. Ak tieto kritériá boli uplatnené konzistentne a neboli diskriminačné, úzka definícia komparátorov (len náčelníci zmeny) môže byť oprávnená. Na presné posúdenie je kľúčové preskúmať pravidlá a kritériá, na základe ktorých sa rozhodovalo o zapožičaní hodnosti. Nakoľko súdy nižších inštancií nezistili preukázanie zapožičania hodnosti „major“, nezaoberali sa dokazovaním, či došlo k niektorej z foriem diskriminácie podľa § 2a ods. 1, 2 antidiskriminačného zákona, čo v novom konaní bude nevyhnutné. Tiež nebola vyriešená otázka, prečo niektorým vojakom v porovnateľnom postavení ako žalobca funkcia zapožičaná bola a žalobcovi nie. Dovolací súd poukazuje, že nespochybňuje fakultatívnu možnosť ministra obrany

zapožičať vojakovi hodnosť, avšak táto právomoc nesmie byť využívaná diskriminačne, nakoľko fakultatívnosť neznamená svojvoľnosť.

20. Dovolací súd uzatvára, že ak odvolací súd založil svoje rozhodnutie na inom právnom názore, treba mať za to, že jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd na uvedenom základe dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

22. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.